

N:o 17/1930.

L a n d s k a p s n ä m n d e n s framställning till
Ålands landsting med förslag till ändrad lydelse
av 23 § i lagen om självstyrelse för Åland, given
den 6 maj 1920.

Uti en till Landstinget ingiven, den 20 februari innevarande
år dagtecknad petition hava landstingsmännen Gösta Söderlund m.fl.
anhållit, att Landstinget ville anmoda Landskapsnämnden att till
instundande höstsession inkomma med motiverat förslag till sådant
förtydligande av ovannämnda § 23 i självstyrelselagen, att de från
förvaltningen av statens i landskapets besittning övergångna,
jordegendomar härflytande inkomsterna måtte obesträtt kunna i
landskapets extraordinarie budget intagas. I anledning härav,
och sedan Landstingets lagutskott uti den 26 februari avgivet
betänkande förordat petitionen, har Landstinget efter omröstning
beslutat att uppdraga åt Landskapsnämnden att så fort sig göra
låter inkomma med motiverat förslag, antingen till ändring eller
förklaring av § 23 i självstyrelselagen eller till andra åtgärder,
som avse förverkligande av landskapets rätt att utan redovisnings-
skyldighet använda inkomsterna från statens under landskapets
förvaltning stående jordlägenheter.

Till efterkommande av beslutet får Landskapsnämnden vördsam-
mast framhålla följande:

Ifrågavarande lagrum hade ursprungligen följande lydelse:

"Nyttjanderätten till statens jordegendom i land-
skapet Åland övergår till landskapet, dock icke
beträffande sådan egendom, som förblir anslagen till
boställen åt statens tjänstemän, ej heller till den
egendom, som nu eller framdeles kommer till använd-
ning för statsverkets behov."

Genom lagen av den 18 december 1926 kompletterades lagrummet
med ett sålydande, av Landstinget godkänt tillägg:

"Genom förordning, utfärdad med landskapsnämndens
begivande, kan landskapsförvaltningen tilldelas
befogenhet att i kolonisationssyfte upplåta mark un-
der äganderätt å sådan del av statens i landskapets
vård befintliga jordegendomar, som ej blivit till
stomlägenhet undantagen; skolande i fråga om rätt
till dylikt jordförvärv samt löseskillningens be-
stämmande i tillämpliga delar gälla vad som be-
träffande statens boställen i sådant syfte är

föreskrivet, likväl med iakttagande av vad om rätt att innehava fastighet i landskapet Åland är i lag särskilt stadgat. Influten löseskilling förvaltas av statsverket, men avkastningen därav tillkommer landskapet såsom vederlag för frångången nyttjanderätt."

Genom förordningen av den 20 september 1923 överfördes förvaltningsbefogenheten till resp. jordegendomar samt skyldigheten att taga egendomen under tillsyn och vård å landskapet, räknat från ingången av år 1924.

Hos landskapsmyndigheterna har alltsedan självstyrelsens införande den uppfattningen varit rådande, att den från jordegendomarnas förvaltning härflytande nettoinkomsten borde hänföras till samma slag av inkomst, som representeras av grundskattemedlen. Något direkt stadgande härom eller om huru dessa inkomster skola användas, återfinnes icke i självstyrelselagen, lika litet som i någon av de till densamma anslutna författningarna. Frågan, huru dessa medel böra disponeras, måste sålunda avgöras med ledning av andra omständigheter.

I sådant avseende bör främst undersökas, vilken lagstiftarens ställning till spörsmålet varit. Det förefaller, som om den kommitté, åt vilken uppdraget att utarbeta förslag till självstyrelselag för Åland lämnats, ej ansett sig böra eller ha anledning att närmare besvara denna fråga..Men å andra sidan måste ihågkommas, att kommittén överhuvudtaget endast alldeles flyktigt berört spörsmålet, varifrån medlen till landskapsförvaltningen borde tagas; och uppenbart är att densamma beträffande kostnaderna för denna förvaltning varit alldeles felinställd. Sådant framgår av det faktum, att kommittén ansett inkomsterna från mantalspenningar, näringsskatter och nöjesskatter böra härtill i huvudsak förslå, ehuru desamma tillsammantagna representerade endast någon procent av de för ändamålet behöfliga medlen. Ifråga om de nu ifrågavarande jordegendomarna utlåter sig kommittén endast som följer:

"I konsekvens med det förslag, som av kommittén framlagts beträffande ordnandet av landskapets hushållning, och med beaktande därav, att statens jordegendom inom landskapet Åland uppenbarligen bleve förvalta på ett mera inbringande och ändamålsenligt sätt, därest sagda egendom ställdes under de lokala självstyrelseorganens omedelbara uppsikt

och förvaltning, har kommittén velat föreslå, att nyttjanderätten till dylik statsegendom skulle övergå till landskapet, dock icke beträffande sådan egendom som förbleve anslagen till boställen åt statens tjänstemän, och ej heller till den del egendomen nu eller framdeles komme till användning för lots- och fyrinrättningen, tullverket eller kommunikationernas behov."

Ur ovananförda motivering kan visserligen vissa slutsatser dragas beträffande kommitténs avsikt ifråga om de ändamål, för vilka inkomsterna från dessa jordegendomar borde användas, men torde dessa icke sammangå med det av petitionärerna åsyftade.

Av rikets myndigheter hava Ålandsdelegationen, Högsta domstolen samt Republikens President samtliga haft anledning taga ställning till nu föreliggande fråga.

Ålandsdelegationen har vid dryftandet av spørsmålet icke kunnat godkänna den uppfattningen, som i frågan uppbäres av landskapsmyndigheterna, utan ansett att inkomsterna från jordegendomarna böra indragas i utjämningsregleringen i likhet med de intrader, som nämnas under 21 § självstyrelselagen samt anföra i sådant avseende uti motiveringen till bidragsregleringen 1923-25:

"Inkomsterna från statens jordegendomar hava icke av självstyrelselagen hänförts till någon undantagskategori med avseende å landskapets hushållning, utan höra uppenbarligen till de inkomster, som i kalkylen böra upptagas i avräkning vid utjämnningen. Visserligen följer av landskapets dispositionsrätt, att landskapet äger frihet att bestämma om sättet för egendomarnas utnyttjande. Det står landskapet fritt att i större eller mindre omfattning införa naturahushållning, varigenom penningavkastningen skulle minskas eller upphöra, likaså få intraderna användas till nybyggnader, nyodlingar, förbättringsarbeten m.m.dyl., vilket självfallet är ägnat att påverka inkomstbeloppet. Men för så vitt egendomarna lämnat nettoavkastning för visst år bör densamma observeras såsom inkomstpost."

En avvikande åsikt har omfattats av en ledamot, som i huvudsak anslutit sig till Landskapsnämndens uppfattning, samt i sådant avseende anfört, att "syftet med jordegendomarnas överlämnande till landskapets disposition gäve vid handen, att denna inkomst närmast kunde jämföras med de tillgångar, som i andra län härflyta av fonder, donationer m.fl. dylika institutioner för allmänna ändamål."

Sedan Presidenten i avseende å utlåtande översänt bidragsregleringen till Högsta domstolen, har denna uti sitt den 25 oktober 1925 avgivna yttrande beträffande landskapets rätt att tillgodogjuta inkomsterna från jordegendomarna endast lakoniskt ansett sig kunna konstatera, att domstolen finner delegationens beslut vara å lag grundat.

Republikens President stadfäste delegationens beslut i denna del, därigenom fastslående sin ståndpunkt till ifrågavarande stadgandes innebörd.

I brist på uttryckligt direktiv i självstyrelselagen om vart inkomsterna från jordegendomen rätteligen böra hänföras, måste ju i sista hand avgörandet härav bero av tolkning. Denna har, på sätt av det föregående framgår, för landskapets vidkommande utfallit i negativ riktning. Önskar Landstinget ändring i det hittills tillämpade förfaringssättet och dessa inkomsters avförande från 3-årsregleringen, kan sådant uppenbarligen åstadkommas endast genom lagstiftning. Härvid uppstår då frågan, om sådant bör ske genom lagändring eller lagtolkning. Eftersom i enlighet med vad ovan yttrats, medlens användning icke reglerats genom uttryckligt lagbud, bör enligt Nämndens mening det sistnämnda tillvägagångssättet tillgripas, och får i sådant avseende Landskapsnämnden föreslå, att om Landstinget omfattar denna mening och besluter sig för att hos riksdagen anhålla om utfärdande av lagförklaring, denna då måtte erhålla följande lydelse:

"I enlighet med Riksdagens beslut, tillkommet i den ordning 67 § i riksdagsordningen den 13 januari 1928 föreskriver, samt med Ålands landstings bifall, varder härigenom i avseende å förklaring av rätta förståndet av 23 § i lagen om självstyrelse för Åland, given den 6 maj 1920, stadgat, att den nettoinkomst, som härflyter av i lagrummet omnämnda jordegendom, skall av landskapet användas för kulturella och landskapets allmänna väl främjande ändamål. Detta inkomstbelopp tages icke i betraktande vid fastställandet av storleken av det bidrag, som enligt 26 §

i lagen om självstyrelse för Åland av den 6 maj 1920
utgives åt landskapet ur statsmedel."

Beträffande utsikterna för att även riksdagen skall kunna förmås att i frågan omfatta den av landskapsmyndigheterna i frågan hysta meningen samt sålunda bifalla till utfärdande av sagda lagförklaring, anser Landskapsnämnden sig icke böra undanhålla Lands-tinget sin uppfattning därom, att en hänvändelse till Riksdagen i detta avseende för närvarande måste anses fullkomligt utsiktslös och snarare vara ägnad att skada ämbefrämja landskapets intressen. Av det öde, som drabbade landskapets framställning om utfärdande av en förklaring av 11 § i självstyrelselagen, framgår, enligt Landskapsnämndens mening, att stämningen i republikens bestämmande kretsar ifråga om tillmötesgående av åländska önskningsmål ej är sådan, att den ringaste utsikt förefinnes för ett föreståelsefullt mottagande av nu ifrågavarande initiativ vare sig i regering eller i riksdag. Och dock föreligger beträffande dessa bägge den skillnaden, att det föregående var ägnat att jämväl tillgodose ett riksintresse, vilket, ur riksmyndigheternas synpunkt, säkerligen försonande moment en framställning uti det av Lands-tinget nu avsedda syftet saknar. Landskapsnämnden hyser den övertygelsen, att nu ifrågakomna åtgärd lämpligast bör uppskjutas till ett annat tillfälle och att frågan måhända borde lösas i samband med en allmän revidering av självstyrelselagen, vars otydliga avfattning icke allenast bereder landskapsorganen, utan även riksmyndigheterna betydande olägenheter. Mariehamn den 12 november 1930.

På Landskapsnämndens vägnar:

Carl Björkman

Werner v:sson Becker.